

רקע עיוני

החלומות בספר בראשית מתחלקים לשני סוגים:

1. חלומות שבהם ה' פונה אל בני אדם ואומר להם דברים מפורשים (כגון חלומי של אבימלך על אודות שרה או חלומי של לכן שבו ה' הזריז אותו "השמר לך מן חזרן עם יעקב מטוב עד רע").
 2. חלומות שבהם ה' פונה אל בני האדם באמצעות ציורים, תמונות או סמלים, והם נזקקים לפתרון ולפרשנות (כגון חלומות יוסף, חלומות שר המשקים ושר האופים וחלומות פרעה).
- בחלום יעקב התקיימו שני סוגי החלומות: תחילה יעקב ראה בחלום תמונה "והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימות, והנה מלאכי אלהים עלים וילדים בו" (כח, יב, פ'שנים מפורשים שזוהי תמונת החיסטוריה האנושית: עלייתם וירידתם של עמים ותרבויות עד סוף כל הדורות). בהמשך ה' דיבר אל יעקב באופן ישיר, הבטיח לו ולרעו אחריו את הארץ, והרגיע אותו שישמור עליו, יחזירו ארצה ויקיים את כל הבטחותיו לאבותיו ולו: "והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ה' אלהי אברהם אביך ואלה יצחק, הארץ אתה שכב עליה לך אתנה ולרעך. והנה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה, ונברכו בך כל משפחת האדמה ובירעך. והנה אנכי עמד ושמרתיו בכל אשר תלך והשבתיך אל האדמה הזאת, כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך" (כח, יג-טו).
- בעקבות החלום נדר יעקב נדר כי בשוכו לארץ יקיים שני דברים:
1. הוא יבנה בית לה' במקום אשר בו ה' נגלה אליו.
 2. הוא יתן מעשר מכל אשר יזרה לו.
- חלקו הראשון של החלום ציור מאוד, ורצוי לתת לילדים לכנס את התרשמותם ממנו בציור. החלק השני חשוב להבנת המשך השושלת והמשך ההבטחה שניתנה לאברהם וליצחק. בהגשת הסיפור מן הראוי לתעביר מסר זה.

חלום יעקב

פרשת ויצא, פרק כח

26

דרך לספר

יעקב יצא לחרון. הוא הלך והלך והיה לו הרבה זמן לחשוב. הוא חשב על חוריו – מתי הוא יראה אותם שוב, חשב על עשו אחיו – מתי הוא יפסיק לכעוס עליו, וחשב גם על הארץ שה' הבטיח לאברהם ולצחק ויצחק בידך אותו שהוא יירש אותה.

מתי הוא יחזור אל הארץ? והאם הוא בכלל יוכל לחזור אליה? אם לא, מה יהיה עם ההבטחה ועם הברכה?

יעקב הלך וחשב, הלך והרהר עד אשר שקעה השמש.

יעקב חיפש מקום לשון, מקום ללון בו. הוא הגיע למקום אחד, התורה עדיין לא מספרת לנו מהו המקום.

הוא לקח אבן מאבני המקום, שם אותה מתחת לראשו, שכב ונרדם... והנה... הוא חולם חלום יפה ומעניין.

וַיִּחְלֶם וַיְהִי חֲלוֹם. מַלְאָכִי אֱלֹהִים עֲלִים וַיְרִידֵם בִּי
מִלְאָכִי אֱלֹהִים עֲלִים וַיְרִידֵם בִּי

מסוק יב

יעקב ראה בחלום סולם ארד שמוגע עד לשמים. הסולם כאילו התחבר לשמים, ועל הסולם המופלא הזה הוא ראה מלאכים עלים ויורדים, עלים ויורדים...

רצני לעשות הפסקה קלה כדי לאפשר לילדים לקלוט את הדברים, ואם הם רוצים – לאפשר להם להתבטא או לבקש הבהרות נוספות.

יעקב המשיך לחלום, ומה הוא ראה: הוא ראה את ה' ניצב על הסולם ומדבר אליו.

"אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֶם אֲבִיד וְאֵלֹהֵי יִצְחָק. הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה
שֹׁכֵן עָלֶיהָ לֹךְ אֲתַנְנָה וְלִצְחָק... וְנִבְרַכְנוּ בָךְ כָּל מִשְׁפָּחוֹת
הָאָרֶץ וְיִבְרָכְךָ"

מסוקים יג-יד

ה' הבטיח ליעקב שהוא יירש את הארץ שהוא הבטיח לאברהם ולצחק. ה' הוסיף ואמר ליעקב:

"אני אשמור עליך, אתה יוצא עכשיו מן הארץ, אבל אני אשמור עליך בכל מקום ואחזיר אותך לארץ. לא אעזוב אותך אף פעם."

אופן הסיפור צריך להפוך את דברי ה' לחוויה גדולה ולמשהו ממשי, לא ככל חלום. רצוני לספר זאת לאט ולחדגש כל מילה. לחדד. הילדים צריכים להרגיש שהמילים לקוחות מן התורה.

יעקב נבהל והקיץ משנתו באמצע הלילה. הוא היה נרגש מאוד ואמר:

"אָנֹכִי יֹשֵׁב ה' בְּמִקְוֵם הַזֶּה, וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי"

מסוק טו

יעקב אמר: "אך יכולתי לשון במקום החשוב הזה, מקום נורא, מקום שבו אברהם – הסבא שלי – בנה מזבח לה', ואני לא ידעתי וישנתי כאן."

המקום הזה היה בית אלק הבית של ה'.

לחזוק ההתרשמות חשוב להשתמש בהנגנה, בתחושת מתח, במימיקה ובהבעות פנים.

יעקב השכים בבוקר, לקח את האבן אשר שם מראשותיו (מתחת לראשו), העמיד אותה יצק עליה שמן כדי שהוא יכיר אותה כששוב לארץ. השמן גרם לכך שהאבן הבריקה והיתה שונה מהאבנים האחרות.

ס מסורשים
לכן שבו ה'
י, תמונות
ומות יוסף,
אוח בחלומו
ז מלאכי א'
וחי תמונת
עד סוף כל
ורעו אחרי
יום את כל
היה אברהם
וחיה זרעך
ל משפחת
שכונת אל
יבריתו כד'
ריוס:
לבטא את
חשופלת
מן הריאוי

באדיבות השירות הפוליא

אחרי שיעקב סימן את האבן ואת המקום, הוא נדר נדר, הוא נשבע ששם ה' ישמור עליו בדרך שהוא חולך בה, ייתן לו לחם לאכול ובגד ללבוש ויחזיר אותו בשלום אל בית אביו – הוא יבנה במקום הזה בית לה', יתפלל בו ויודה לו ששמר עליו ועזר לו לשוב ארצה.

אחרי שה' דיבר אל יעקב והבטיח לו את כל ההבטחות הטובות, יעקב הלך במרץ ובלב שמה לכיוון חרן.

בעקבות לימוד יחידה זו אפשר ללמד את הילדים את השירים: "ופרצת ימה ומדמה..." ו"אמר ה' ליעקב, אל תירא..."

הערה: תמונות בנושא והצעות לפעילות ראו לחלן בחלק יצירות אמנות.